

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3031/2017. (III. 7.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 47. § (4) bekezdés *d*) pontja és 91. § (1) bekezdés *b*) pontja, valamint a Szegedi Ítéltábla Bf.II.556/2015/24. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Gyalog Balázs ügyvéd, Gyalog Ügyvédi Iroda, 1137 Budapest, Katona József u. 14. III. em. 2.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 47. § (4) bekezdés *d*) pontja és 91. § (1) bekezdés *b*) pontja, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 38. § (4) bekezdés *c*) pontja és 86. § (1) bekezdés *b*) pontja, valamint a Gyulai Törvényszék 3.B.276/2013/345. számú ítélete és a Szegedi Ítéltábla Bf.II.556/2015/24. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. Kérte, hogy az Alkotmánybíróság a jogerős bírósági ítélet megsemmisítésén túl rendelje el az indítványozó ellen folytatott büntetőeljárás felülvizsgálatát, továbbá azt is, hogy intézkedjen a jogerős bírósági döntés végrehajtásának a felfüggesztése iránt.
- [2] Az indítványozó érintett alaptörvényi rendelkezésként nevesíti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, az I. cikk (3) bekezdését, a II. cikkét, a IV. cikk (1) bekezdését, a XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdéseit, a teljes XXVIII. cikket, valamint a 25., 26. és 28. cikkeket.
- [3] Az alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló ügyben az indítványozó ellen büntetőeljárás folyt. Az indítványozó büntetőjogi felelősségét a Gyulai Törvényszék mint elsőfokú bíróság folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett csalás bűntettében; folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett adócsalás bűntettében; bűnsegédként elkövetett adócsalás bűntettében; 2 rendbeli folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében és bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében állapította meg. Ezért az indítványozót mint bűnszervezetben elkövetőt, halmazati büntetésül egy év fogházbüntetésre, négy év közügyektől eltiltásra és négy év könyvelői foglalkozástól eltiltásra ítélte. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó nem bocsátható feltételes szabadságra. A Szegedi Ítéltábla másodfokú bírósággént eljárva az indítványozó vonatkozásában az első fokú ítéletet megváltoztatta olyan módon, hogy az indítványozó fogházbüntetését két év hat hónap börtönbüntetésre súlyosította.
- [4] Az indítványozót a bíróságok letöltendő szabadságvesztéssel sújtották. Az indítványozó sérelmezi, hogy esetében a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontja értelmében nem volt lehetőség a szabadságvesztés végrehajtásának

a felfüggesztésére, holott a személyi körülményei, az ügy nem nagy tárgyi súlya és a kár teljes megtérülése ezt indokolták volna. A régi Btk. 91. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján továbbá az indítványozó feltételes szabadságra sem bocsátható, amit szintén kifogásol. Az indítványozó a régi Btk. hivatkozott rendelkezései mellett indokoltnak tartja a Btk. támadott rendelkezései alkotmányosságának a vizsgálatát is. A régi Btk. és a Btk. kifogásolt szabályai ugyanakkor azonos tilalmakat rögzítenek, amely körülmény az indítványozó álláspontja szerint megalapozza az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását a Btk.-t érintően is.

- [5] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezések a hátrányos megkülönböztetését valószínűsítik meg azon elkövetőknek, akiknek a büntetőjogi felelősségét bünszervezetben elkövetés miatt állapították meg. Azt eredményezik ugyanis, hogy „egyetlen elkövetői magatartás” miatt az érintettek esetében a bíróságok nem vehetik figyelembe „az egyedi családi viszonyokat, a büntetlen előéletet” (indítvány 6. oldal). A megkülönböztetést az indítványozó arra figyelemmel is hátrányosnak tartja, hogy a büntető jogszabályok a bünszervezetben elkövetés esetével szemben a többszörös visszaesők és az erőszakos bűncselekményt elkövetők kapcsán lehetővé teszik a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztését, valamint a feltételes szabadságra bocsátást.
- [6] A megkülönböztetés az indítványozó esetében azt eredményezte, hogy a bíróságok nem tudták figyelembe venni az ügy egyedi szempontjait. Így az indítványozó az elkövetett gazdasági bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztéssel összefüggésben annak ellenére esett el az említett kedvezmények igénybe vételétől, hogy a támadott ítéletet megelőzően büntetlen előéletű volt, a családjában több kiskorú gyermeket nevel, valamint – mivel az egyik gyermek súlyosan fogyatékos és 24 órás felügyeletet igényel, az édesapa főállású apa, az indítványozó édesanyja a – családfenntartó, továbbá, hogy a bűncselekménnyel okozott kár teljesen megtérült.
- [7] Úgy véli az indítványozó, hogy a támadott jogszabályhelyek nem teszik lehetővé sem a konkrét esetben, sem az ahhoz hasonló esetekben az egyedi büntetéskiszabási szempontok vizsgálatát és érvényesülését, ami a jogbiztonságból fakadó követelményekkel ellentétes helyzetet eredményez. Álláspontja szerint továbbá az első alkalommal és – akár – egyetlen bűncselekményt elkövető terheltekkel szemben a kötelezően letöltendő szabadságvesztés az alkotmányos büntetőjog követelményrendszeréből fakadó arányos büntetés követelményének sem felel meg. A támadott szabályok értelmében az addig büntetlen előéletű terheltre olyan büntetést szab ki a bíróság, amelynek megállapítása során a súlyosító és enyhítő körülményeket nem lehet figyelembe venni, és amely így nem igazodik az elkövetett cselekmények tényleges tárgyi súlyához. A szabályozás ezért az indítványozó álláspontja szerint sérti az alapvető jogok szükséges és arányos korlátozásának a követelményét, amely az emberi méltósághoz való jog és a személyes szabadsághoz való jog megsértését eredményezi.
- [8] Nem egyeztethető össze továbbá az indítványozó szerint a kifogásolt jogszabályhelyek alkalmazása az Alaptörvény 25., 26. és 28. cikkeivel sem. Ezen szabályok indokolatlanul korlátozzák ugyanis a büntető bíróságok alkotmányos működését azáltal, hogy kizárják az egyéniesítést a döntéshozatalból, korlátozva ezzel a bíróságok mérlegelését. Így az indítványozó szerint kiüresedik a bíróságok ítélező tevékenysége, aminek következtében súlyosan sérül a bírói függetlenség.
- [9] Annak korlátozása továbbá, hogy a bíróságok az ügyek egyedi körülményeit figyelembe vehessék és az elkövetett cselekményeket a tényleges súlyuk szerint értékeljék, az indítványozó szerint a hatályos büntetési rendszer koherenciáját is megbontja.
- [10] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alkotmánybíróság felhívása nyomán kiegészítette.
- [11] Abban kifejtette, hogy a vele szemben folytatott büntetőeljárásban alkalmazott rendelkezések – a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontja és 91. § (1) bekezdés *b*) pontja – mellett a Btk. 38. § (4) bekezdés *c*) pontjának és 86. § (1) bekezdés *b*) pontjának a vizsgálatát szoros tartalmi összefüggés okán, vagyis azért tartotta szükségesnek, mert a régi Btk. és a Btk. vonatkozó rendelkezései tartalmilag azonosak.
- [12] Utalva az Alkotmánybíróság gyakorlatára, az indítványozó előadta, hogy az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdéséből és I. cikkének (3) bekezdéséből következik az egyéniesítés követelménye, amelynek a büntetőjogi szabályok alkalmazásában is érvényesülnie kell. Ezt azonban a támadott rendelkezések az indítványozó esetében kizárták, hiszen a bíróság az első elkövetést, a családi viszonyokat, és a büntetlen előéletet sem vehette figyelembe annak mérlegelésekor, hogy a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztésére sor kerüljön-e, illetőleg helye van-e feltételes szabadságra bocsátásnak.
- [13] Ez a szabályozási megoldás az indítványozó szerint elvonja a bíróságoktól a mérlegelés lehetőségét, ezáltal korlátozza az Alaptörvény 26. § (1) bekezdésében foglalt függetlenség követelményének, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített bírói függetlenséghez való jognak az érvényesülését.

- [14] Az egyéniesítés kizárása az indítványozó szerint az arányos büntetés követelményének a megsértésére is vezet. A törvényhozó ugyanis a kifogásolt rendelkezésekben nem engedte meg az egyéni szempontok érvényesülését bünszervezetben történő elkövetés esetén, így a konkrét esetben „nem adta meg a lehetőséget a cselekményt elbíráló bíróság számára, hogy a legenyhébb korlátozó eszközt alkalmazza az egyébként alkotmányos büntetési célok elérésére” (indítvány-kiegészítés 2. oldal). Ezért a büntetéssel megvalósított alapjogi korlátozás nem felelt meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének. A korlátozás aránytalansága pedig az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való jog, valamint az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jog megsértését eredményezte.
- [15] Nem felelnek meg továbbá a támadott jogszabályi rendelkezések az Alaptörvény XV. cikk (1) és XV. cikk (2) bekezdésének sem. Megjegyezte az indítványozó, hogy a megkülönböztetés alapjogokra vonatkozik, ezért azt az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti szigorúbb alkotmányossági mércével kell mérni. Utalt rá ugyanakkor, hogy a szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti ésszerűségi tesztnek sem felel meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlatára hivatkozva az indítványozó megállapította, hogy a szabadságvesztésre ítélték a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazásában homogén csoportnak tekinthetők, és nem igazolható a csoporton belüli eltérő szabályozás. A megkülönböztetés aránytalanságát az indítványozó szerint az is igazolja, hogy a vele egy csoportba tartozó többszörös visszaesők és erőszakos bűncselekményt elkövetők esetében lehetőség van a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztésére, valamint a feltételes szabadságra bocsátásra. Ezért úgy véli, hogy a támadott rendelkezések sértik az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését.
- [16] 3. Az indítványozó további indítvány-kiegészítésekben kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a Gyulai Törvényszéket a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztésére, valamint azt, hogy az Alkotmánybíróság a végrehajtás felfüggesztéséről az Ügyrend 48. §-a alapján az elnök által kijelölt öt alkotmánybíróból álló testület döntsön.

II.

- [17] Az Alkotmánybíróság eljárása során a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe.
- [18] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:
- „B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”
- „I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- „II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”
- „IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”
- „XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
[...]
(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”
- „XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

- (2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.
- (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.
- (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.
- (5) A (4) bekezdés nem zárja ki valamely személy büntetőeljárás alá vonását és elítélését olyan cselekményért, amely elkövetése idején a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerint bűncselekmény volt.
- (6) A jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.
- (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„25. cikk (1) A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. A legfőbb bírósági szerv a Kúria.

(2) A bíróság dönt

a) büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben;

b) a közigazgatási határozatok törvényességéről;

c) az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről;

d) a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról.

(3) A Kúria a (2) bekezdésben meghatározottak mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.

(4) A bírósági szervezet többszintű. Az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesíthetők.

(5) A bíróságok igazgatásának központi feladatait az Országos Bírósági Hivatal elnöke végzi. Az Országos Bírői Tanács felügyeli a bíróságok központi igazgatását. Az Országos Bírői Tanács és más bírői önkormányzati szervek közreműködnek a bíróságok igazgatásában.

(6) Az Országos Bírósági Hivatal elnökét a bírák közül kilenc évre a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Az Országos Bírői Tanács tagja a Kúria elnöke, további tagjait sarkalatos törvényben meghatározottak szerint a bírák választják.

(7) Törvény egyes jogvitákban más szervek eljárását is lehetővé teheti.

(8) A bíróságok szervezetének, igazgatásának és központi igazgatása felügyeletének, a bírák jogállásának részletes szabályait, valamint a bírák javadalmazását sarkalatos törvény határozza meg.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

(2) A hivatásos bírákat – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – a köztársasági elnök nevezi ki. Bíróvá az nevezhető ki, aki a harmincadik életévét betöltötte. A Kúria elnöke és az Országos Bírósági Hivatal elnöke kivételével a bíró szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn.

(3) A Kúria elnökét a bírák közül kilenc évre a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja. A Kúria elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[19] 2. A régi Btk. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„47. § (4) Nem bocsátható feltételes szabadságra

d) aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el,”

„91. § (1) A szabadságvesztés végrehajtása nem függeszthető fel, ha az elkövető [...] b) a bűncselekményt bünszervezetben követte el,”

III.

- [20] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [21] 1. A befogadhatóság feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány részben felel meg az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott követelményeknek.
- [22] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az iratokhoz mellékelte a tértivevény tanúsága szerint a másodfokú ítéletet az indítványozó és a védője egyaránt 2016. február 22-én vette kézhez. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2016. március 18-án terjesztette elő. Az indítvány előterjesztésére tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt határidő betartásával került sor.
- [23] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további követelményeknek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezéseket [az Abtv. 26. § (1) bekezdését és 27. §-át] és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B cikk (1) bekezdés, I. cikk (3) bekezdés, II. cikk, IV. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdései, XXVIII. cikk, valamint 25., 26. és 28. cikkek]. Meghatározza továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket és a konkrét bírósági ítéletet, okfejtést tartalmaz azok alaptörvény-ellenességéről, valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg az érintett jogszabályhelyek és a bírósági ítélet megsemmisítésére.
- [24] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének *b)* pontja alapján azonban követelmény, hogy az indítványnak – az eljárás megindításának indokain túl – alkotmányjogi panasz esetén meg kell határoznia az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdése *e)* pontja értelmében pedig nem elegendő az Alaptörvény egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alaptörvény egyes felhívott rendelkezéseit a sérelmezett jogszabályhely, illetve a megsemmisíteni kért döntés miatt és mennyiben sérti.
- [25] Jelen esetben az indítványozó nem fejtette ki maradéktalanul, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és a sérelmezett bírói ítélet milyen alkotmányos indokok alapján tekinthető ellentétesnek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítvány nem tartalmaz ugyanis érvelést a támadott jogszabályhelyek és a bírói döntés alaptörvény-ellenességére az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése, XXVIII. cikk (2)–(7) bekezdései, 25. cikke, 26. cikk (2)–(3) bekezdései, valamint a 28. cikke vonatkozásában. Ezért az indítvány ezen elemei vonatkozásában nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban foglalt követelményeinek, így érdemi vizsgálatuknak nem volt helye.
- [26] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának a törvényben előírt tartalmi feltételeit. Ennek során az Alkotmánybíróság az indítvány alapján elvégezte az indítványozó érintettségének, a jogorvoslat kimerítésére vonatkozó kötelezettségnek, valamint az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29–31. §-aiban rögzített további kritériumoknak a vizsgálatát. Ennek eredményeként az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [27] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése és az Abtv. 27. §-a, illetve az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy az alapul szolgáló büntetőeljárásban terheltként szerepelt, továbbá – figyelemmel arra, hogy vele szemben a bíróság szabadságvesztés büntetést alkalmazott, amellyel összefüggésben kizárta a végrehajtás felfüggesztését, valamint az indítványozó feltételes szabadságra bocsátását – nyilvánvalóan érintett is.
- [28] Az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b)* pontja és az Abtv. 27. § *b)* pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel és az abban alkalmazott jogszabállyal szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség sincsen számára biztosítva. Az indítványozó a jelen alkotmányjogi panaszt fellebbezési lehetőségének kimerítését követően, a Szegedi Ítéltábla másod-

fokú, jogerős ítéletével szemben terjesztette elő, így az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 26–27. § e körben előírt feltételeinek.

- [29] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26–27. §-ai alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {lásd pl. 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]} – lehet alapítani. Tekintettel arra, hogy az indítványozó kifogásai nem esnek ezen kivételes esetek alá, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított indítványi elem érdemben nem volt vizsgálható. Önállóan nem szabályoz az indítványozó számára biztosított alapjogot az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése, valamint a 26. cikk (1) bekezdése sem. Az I. cikk (3) bekezdése az Alkotmánybíróság gyakorlatában kikristályosodott általános alapjogvédelmi tesztet deklarálja. A 26. cikk (1) bekezdése a bírói hatalmi ág függetlenségét és annak garanciáit rögzíti, alapjogot vagy Alaptörvényben biztosított jogot tehát ez a rendelkezés sem deklará. Erre tekintettel nem volt helye az utalt két indítványi elem érdemi vizsgálatának sem.
- [30] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be {lásd pl.: 3261/2015. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [18]}. A rendelkezésre álló iratok alapján ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasszal szemben folytatott büntetőeljárásban az eljáró bíróságok a régi Btk. támadott rendelkezéseit alkalmazták, a Btk. kifogásolt szabályait azonban nem. Az indítványozó ezért a Btk. kifogásolt szabályai alaptörvény-ellenességének a megállapítását és a megsemmisítését megalapozottan nem indítványozhatta.
- [31] 2.2. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-ában foglalt követelmények teljesülését az egyes indítványi elemek és alaptörvényi rendelkezések kapcsán az alábbiak szerint értékelte.
- [32] Az indítványozó elsősorban azt kifogásolta, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések a hátrányos megkülönböztetését valósítják meg azon elkövetőknek, akiknek a büntetőjogi felelősségét bünszervezetben elkövetés miatt állapították meg. Megjegyezte az indítványozó, hogy a megkülönböztetés alapjogok, konkrétan az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való jog, valamint az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jog érvényesülésében jelenik meg, ezért azt az Alaptörvény XV. cikke szerinti szigorúbb alkotmányossági mércével kell mérni.
- [33] Úgy véli továbbá az indítványozó, hogy az egyéniesítés lehetőségét kizáró szabályozási megoldás korlátozza a bíróságokat a szabad mérlegelésben, és ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti bírói függetlenséghez való jog megsértését eredményezi.
- [34] Ezen felül az egyéniesítés kizárásával megállapított büntetőjogi szankció az érintett terheltek esetében az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való jogot, valamint az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogot korlátozza.
- [35] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben úgy ítélte meg, hogy ez utóbbi indítványi elemeket, vagyis az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való jog, valamint az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jog korlátozását érintően az indítványozó nem adott elő olyan alkotmányjogi indokolást, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetett volna értékelni, vagy amely alapján felmerült volna a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége. Az indítványozó ugyanis az alapjogi sérelmet mindössze azzal indokolta, hogy mivel „a kirótt szankció alkotmányjogi értelemben aránytalan, ezért a személyes szabadsághoz való alapjogot (IV. cikk (1) bekezdése) és az emberi méltósághoz való jogát (II. cikk) a támadott szabályok önkényesen, kellő súlyú alkotmányos indok nélkül korlátozzák” (indítvány-kiegészítés 2. oldal). Nem fejtette ki ugyanakkor, hogy a támadott jogszabályhelyek alkalmazásával általában megvalósuló, illetve a konkrét esetben bekövetkezett alapjogi korlátozás a felhívott alapjogok alkotmányos tartalma alapján

miért tekinthető aránytalannak. Ezért az alkotmányjogi panasz ezen elemeiben nem felelt meg az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek.

- [36] Az indítvány további két eleme kapcsán ugyanakkor az Alkotmánybíróság arra jutott, hogy azok felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét.
- [37] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben ilyen kérdésnek tekintette az Alkotmánybíróság, hogy sértik-e a bírói függetlenséghez való jogot a támadott rendelkezések azzal, hogy meghatározott esetekben kizárják a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztését és a feltételes szabadságra bocsátást, ezáltal pedig a bíróságok szabad mérlegelését a büntetőjogi szankció megállapításában.
- [38] A panaszos előadása kétséget ébresztett továbbá az iránt, hogy a Btk. kifogásolt szabályai, valamint az indítványozó büntetőügyében hozott jogerős ítélet egyaránt összhangban állnak-e az Alaptörvény XV. cikkéből fakadó hátrányos megkülönböztetés tilalmával.
- [39] Ezen kérdések vizsgálata érdemi alkotmánybíróági eljárást igényelt. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat eredménye alapján válaszolhatta meg a támadott jogszabályhely és a bírósági ítélet alaptörvény-ellenessége kapcsán felmerült kételyeket. Erre figyelemmel és az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva az alkotmányjogi panasz befogadásáról és az érdemi alkotmányossági vizsgálatról döntött.
- [40] Az alkotmányjogi panasz eljárás keretében az Alkotmánybíróság ezt követően elvégezte az Alaptörvény XV. cikkére és a XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított indítványi elemek érdemi vizsgálatát. Az indítvány azon elemeit ugyanakkor, amelyek a befogadhatóság követelményeinek a fentiek szerint nem feleltek meg, az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

IV.

- [41] Az indítvány nem megalapozott.
- [42] 1. Az indítványozó kifogásait részben az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének megsértésére alapította.
- [43] A hátrányos megkülönböztetés álláspontja szerint abban nyilvánul meg, hogy a régi Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja és 91. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazásával érintett elkövetők esetében a büntetés kiszabásakor a bíróságok nem értékelhetik saját belátásuk szerint a büntetőügyek egyedi körülményeit, és azokra tekintettel nem állapíthatják meg teljes szabadsággal a büntetőjogi szankciót. A törvény ugyanis kizárja a szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének a lehetőségét és a feltételes szabadságra bocsátást azon elkövetők esetében, akik a bűncselekményt bünszervezetben követték el. Az Alkotmánybíróság gyakorlatára hivatkozva az indítványozó megállapította, hogy a szabadságvesztésre ítélték a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazásában homogén csoportnak tekinthetők, amely csoporton belüli nem igazolható az eltérő szabályozás.
- [44] Az indítvány egyaránt tartalmaz hivatkozást az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésére. Az indítványozó ugyanakkor kifejtette, hogy a támadott rendelkezések és a bírósági ítélet alkotmányossági vizsgálatát az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján tartja indokoltnak lefolytatni, mivel a különbségtétel alapjogot érint. Ezért az Alkotmánybíróság a támadott jogszabályi rendelkezések és jogerős bírósági ítélet Alaptörvénnyel való összhangját az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján vizsgálta.
- [45] 1.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az alapjogok egyenlőségét és a diszkrimináció tilalmát tartalmazza. {Lásd: 3116/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [50]–[52], 3073/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [54]–[57]; 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [27]–[29]; 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [37]–[43]}. Az alkotmányos szabály szerint „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” A tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az „egyéb helyzet szerinti különbségtétel” fordulat nyújt garanciát arra, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokkal döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket, illetőleg ezen személyek csoportjait se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti nyílt felsorolás ugyanakkor nem bővíthető korlátlanul. „Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önzonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítéllettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe. Vagyis

a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen a társadalom személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonság mentén elkülönülő csoportjainak védelmét szolgálja.” [3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [27]]

- [46] 1.2. A támadott jogszabályi rendelkezések kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azokban a jogalkotó a szabadságvesztéssel sújtott elkövetők meghatározott körét érintően kizárta a feltételes szabadságra bocsátást, valamint a végrehajtás felfüggesztésének a lehetőségét. A régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontja és 91. § (1) bekezdés *b*) pontja ezáltal megkülönböztetést valósít meg és eltérő elbánáshoz vezet az elítéltek azon csoportjai között, akik a bűncselekményt bünszervezetben követték el, és akik esetében ez a kitétel nem teljesült.
- [47] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére alapított alkotmányossági vizsgálatnak akkor van helye, ha az állított különbségtétel alapjogot érint. További feltétel, hogy az eltérő kezelés az Alaptörvény ezen rendelkezésében meghatározott valamely szemponton alapuljon.
- [48] Az indítványozó kifogásait, valamint a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontját és 91. § (1) bekezdés *b*) pontját vizsgálva az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a konkrét esetben ezek a feltételek csak részben teljesültek. A szabadságvesztés büntetés végrehajthatóságával és a feltételes szabadságra bocsátással összefüggő szabályok nyilvánvalóan érintik az elkövető személyes szabadsághoz való jogának az érvényesülését, tehát az alapjogi érintettség megállapítható. Eltérő következtetésre jutott ugyanakkor az Alkotmánybíróság a különbségtétel szempontját illetően.
- [49] A támadott szabályok alkalmazásának, egyúttal az indítványozó által állított különbségtételnek az alapja a bünszervezetben történő elkövetés, tehát a társas bűnelkövetés egyik formája.
- [50] Ez a szempont nem feleltethető meg az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt felsorolás egyetlen nevesített elemének sem. Ugyanakkor – ahogyan arra az Alkotmánybíróság fentebb utalt – a felsorolás nyitott az „egyéb helyzet” szerinti különbségtétel alapján. Ezért az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy az elkövető elkövetői magatartásán – jelen esetben a bünszervezetben történő elkövetésen – alapuló megkülönböztetés értelmezhető-e az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése által védett „egyéb helyzet” fordulat keretében.
- [51] Az értelmezési gyakorlatot a konkrét helyzetre alkalmazva az Alkotmánybíróság megállapította: az, hogy valaki egy bűncselekményt milyen elkövetői magatartással követ el, vagyis, hogy fellépése megvalósít-e a bünszervezet törvényi fogalmának megfelelő magatartást, nem tekinthető lényegi, az elkövető személyében rejlő, önzonosságát meghatározó olyan tulajdonságnak vagy olyan élethelyzetnek, amely az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése értelmében vett „egyéb helyzetnek” minősülne. Mivel pedig a kifogásolt különbségtétel szempontja nem illeszkedik az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített szempontrendszerbe, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a régi Btk. támadott rendelkezései nem valósítanak meg olyan különbségtételt, amely az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével ellentétes.
- [52] 2. Az indítványozó kifogásait másodsorban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben fejtegette ki. Álláspontja szerint a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontja és 91. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti rendelkezések az egyéniesítés lehetőségét kizáró szabályozási megoldás alkalmazásával korlátozzák a bíróságokat a szabad mérlegelésben, és ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti bírói függetlenséghez való jog megsértését eredményezik. Az Alkotmánybíróság ezért a továbbiakban a kifogásolt jogszabályhelyek és az Alaptörvény utalt rendelkezéseinek az összhangját vizsgálta meg.
- [53] Ennek során az Alkotmánybíróság az Alaptörvény negyedik módosítására (2013. március 25.), valamint a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatában a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontokra is tekintettel járt el. Figyelemmel volt arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor – az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán – a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]]. Ezért jelen ügy kapcsán is arra a megállapításra jutott, hogy a korábbi határozataiban szereplő érvek és megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya.
- [54] 2.1. Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában, többféle megközelítésben foglalkozott a tisztességes eljárás egyik markáns garanciális elemével, a bírói függetlenség alapelveivel. A jelen ügyben különösen relevánsak azok a megállapítások, amelyeket az Alkotmánybíróság – összegezve addigi gyakorlatát – a bírói független-

ség és a törvényi alávetettség összefüggéséről a 19/1999. (VI. 25.) AB határozatban fejtett ki [ABH 1999, 150, lásd még: 13/2002. (III. 20.) AB határozat (ABH 2002, 85.) és 54/2001. (XI. 29.) AB határozat (ABH, 2001, 421.)] Ennek értelmében „a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik, döntően az ítélezésben ölt testet. A bírói függetlenség az ítélezésre vonatkozik; a további státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítélezéshez szükségesek. A bírónak mindenkitől – más bírótól is – függetlennek kell lennie, függetlenségét garanciáknak kell biztosítani minden befolyásolás ellen, származzék akár az külső hatalmi jogkör gyakorlásától, akár a bírósági szervezeten belülről. Ez azonban természetesen nem jelenti a bírói hatalom korlátlanágát. [...] A bírói függetlenség egyedi aspektusában [...] a bíró szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyásolástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg. (ABH 1999, 150, 153.) A 20/2005. (V. 26.) AB határozatában az Alkotmánybíróság elvi éllel állapította meg továbbá, hogy „[a] bírósági jogalkalmazásnak egyaránt része a tényállás és az alkalmazandó jog megállapítása, valamint a jogkövetkezmények meghatározása. Ezen összetett folyamat, eljárási periódusoktól függetlenül magában foglalja a jogilag releváns tények objektív feltárását, összegezését, értékelését és a jogkérdések megismerését. A bíró belső meggyőződése, amely lehetővé teszi számára – a bírói függetlenség alkotmányos elve által oltalmazott – a lelkiismeretének megfelelő döntés meghozatalát, ezen tényezők hatására alakul ki.” (ABH 2005, 202, 219–220.)

- [55] 2.2. Az indítványozó által kifogásolt jogszabályi rendelkezések kizárják annak a lehetőségét, hogy az eljáró bíró döntsön a feltételes szabadságra bocsátásról és a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztéséről, amennyiben az elkövető a bűncselekményt bünszervezetben követte el. Ilyen értelemben korlátozzák, hogy a bíró a lehetséges jogkövetkezmények köréből szabad belátása szerint határozza meg a konkrét esetben alkalmazandó jogkövetkezményt.
- [56] Az alaptörvény-ellenesség vizsgálatában az Alkotmánybíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a büntetékiszabás a jogalkotó és a jogalkalmazó, vagyis a bíróságok közötti sajátos feladatmegosztás eredménye. Ennek keretében a jogalkotó feladata, hogy általánosan értékelje az egyes emberi cselekménytípusokat, és az értékelés alapján meghatározza a büntetési tételeket és a büntetések kiszabását meghatározó egyéb általános rendelkezéseket (így például a büntetés enyhítésére, felfüggesztésére és részbeni felfüggesztésére vonatkozó szabályokat, valamint azokat, amelyek adott esetben a különös részi büntetési tétel felső határának a felemelését írják elő). Ezzel a jogalkotó kereteket ad a bíróságok számára a konkrét büntetés mértékének eldöntéséhez. A bíróságok pedig ezen keretek között, figyelemmel az elkövetett cselekményre és az elkövető személyére, meghatározzák a konkrét esetben alkalmazandó szankciót. A bírói függetlenség ezen feladatmegosztás keretei között értelmezhető. Az egyensúlyi helyzet a feladatok megosztásában egyúttal a bírói függetlenség alkotmányos korlátozását jelenti.
- [57] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy értelmezésében a büntetékiszabás büntetőtörvényben megjelenő szabályai minden esetben egy adott büntetőpolitika normatív megtestesülését jelentik. „Az Alkotmánybíróságnak nem feladata a büntetőpolitikai célok, követelmények helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról dönteni, azt azonban vizsgálhatja, hogy a büntetékiszabás rendjével kapcsolatos szabályok megállapítására vonatkozó diszkrecionális jogával összefüggésben a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alaptörvény valamely rendelkezésével.” [23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]]
- [58] Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy megállapítsa a büntetőpolitika alkotmányos korlátait – anélkül, hogy a büntetőpolitika tartalmáról állást foglalna –, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapvető jogok védelmének alkotmányos büntetőjogi garanciáira. Alkotmányjogilag az nem kérdőjelezhető meg, hogy egy adott büntetőjogi szankció alkalmas-e a büntetőpolitikai célok elérésére, de a szankció alkalmazása jogszabályi feltételeinek az alkotmányossága vizsgálható. A büntetőjogi szankciók az állampolgárok alapvető jogainak legsúlyosabb korlátozását jelentik, ezért különösen fontos, hogy a büntetőjogi jogkövetkezményeket megfelelő garanciák mellett lehessen alkalmazni.
- [59] Jelen ügyben az indítványozó azt kifogásolta, hogy a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontja és 91. § (1) bekezdés *b*) pontja a bírói függetlenség korlátozását valósítja meg azáltal, hogy az elkövetők meghatározott körében kizárják a bíróságok döntését a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztéséről és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéről. Ez a korlátozás az indítványozó szerint ellentétes az Alaptörvénnyel.

- [60] Az Alkotmánybíróság ezért a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezések által a bírói függetlenséghez való jogot érintően megvalósított korlátozás összhangban áll-e az Alaptörvény bírói függetlenségét deklaráló XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [61] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. „A büntetőeljárás szempontjából ezek a tételek a büntető igazságszolgáltatás történeti rendszereinek felhalmozódott tapasztalatán alapulnak. Eszerint: az igazság feltárásának az a legmegfelelőbb módja, ha az ítélezésben független és pártatlan bíróság nyilvános tárgyaláson, a bizonyítás tekintetében egyenlő jogokkal részt vevő felek aktív közreműködésével lefolytatott eljárás eredményeként, közvetlen észlelése útján szerzett bizonyítékok szabad mérlegelésével állapítja meg a büntető felelősségre vonás eldöntéséhez szükséges tényeket.” [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.] A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [62] Az alapjogvédelmi teszt alkalmazása keretében az Alkotmánybíróság elsőként a korlátozás szükségességét vizsgálta, vagyis azt, hogy a szabályozással összefüggésben van-e olyan alkotmányosan elfogadható cél, amely az alapjog-korlátozást igazolhatja. A korlátozás „szükségessége két elemből áll: az alapjog korlátozásának alkotmányos célt kell követnie, és alkalmasnak kell lennie e cél elérésére” {legutóbb pl. 3046/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [63] Az Alkotmánybíróság ezen szempontok vizsgálata érdekében áttekintette az indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezések történetét, valamint a szabályok megalkotásának a jogalkotói szempontjait és indokait is.
- [64] 2.3. A régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d*) pontja 2002. április 1-jétől hatályos, a rendelkezést a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény (a továbbiakban: Módtv.1.) 6. §-a állapította meg.
- [65] A Módtv.1. indokolása az általános indokolás keretében utal rá, hogy a módosítást megelőző időben „előtérbe kerültek a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépést segítő módosítások, valamint a bűnözés szerkezetében bekövetkezett változások következményeként a büntetéseket szigorító rendelkezések”. A bűnözés növekvő intenzitása és szerkezetének átalakulása mellett az Európai Unióhoz történő csatlakozás is a változtatások indokaként jelenik meg. Az általános indokolás az új szabályozás „meghatározó elemeként” nevesíti a szervezett bűnözéssel kapcsolatos új rendelkezéseket. Ezek közül említi, hogy a Módtv.1. „nem egyes bűncselekmények minősítő körülményeként határozza meg a bűnszervezetben történő elkövetést (pl. emberkereskedelem), hanem általános részi rendelkezéssel”. Ezen felül a Módtv.1. átalakítja a bűnszervezet fogalmát, amely így megfelel „az Európai Unió bűnszervezetben való részvétel bűncselekményé nyilvánításáról szóló együttes fellépésében (1998. december 21.) foglaltaknak, úgyszintén a Magyarország által aláírt, a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni ENSZ Egyezménynek”. A Módtv.1. a bűnszervezetben részvételt önálló, *sui generis* bűncselekményként rendeli büntetni. Ezen rendelkezéshez társulnak „a szabadságvesztés végrehajtására, a feltételes szabadságra bocsátás kizárására, a vagyonekbobzásra, a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó szabályok, valamint a bűnszervezetben részvétel tényállásához kapcsolódó speciális büntethetőséget megszüntető ok”.
- [66] 2.4. A szabadságvesztés végrehajtásával összefüggő rendelkezések közé – az akkori 90. §-ba – a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.2.) iktatta be azt a szabályt, amely szerint a végrehajtás nem függeszthető fel, ha az elkövető a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követte el.
- [67] A Módtv.2. indokolásának általános része a változtatások egyik fő céljaként az állam reakcióképességének az erősítését nevesíti a szervezett bűnözés visszaszorítása érdekében. Áthatotta továbbá a módosítás egészét az a törekvés, amely a büntetéskiszabás gyakorlatát kívánta a növekvő bűnözéssel összhangba hozni. Az általános indokolás kifejti, hogy „[a] büntetéskiszabási gyakorlat nem tartozik az állami büntetőpolitika befolyása alá. A jogalkotó a büntetőjogi rendelkezések módosítása révén fejezheti ki az elvárásait a jogalkalmazók felé. Logikailag a jogalkotónak a büntetési tételkeretek, a tényállások tartalma, vagy a Btk. Általános Része rendelkezé-

seinek megváltoztatására van lehetősége. A büntetési tétel emelését akkor indokolt megtenni, ha a tapasztalat azt mutatja, hogy a tételkeret felső harmadában vannak a kiszabott büntetések. Ilyen tapasztalata azonban a büntető jogalkotásnak nincs az elmúlt évtizedről. Az a cél, hogy a jogalkalmazást a jogalkotó a súlyosabb büntetés-kiszabás felé terelje, leginkább a büntetőjog általános rendelkezéseinek a módosításával érhető el. Ezért a törvény, a már említett kriminálpolitikai megfontolásból alapvetően nem a büntetési tételek mennyiségi szemléletű emelésére helyezi a hangsúlyt. A büntetés-kiszabási gyakorlatra ható módosítások a törvény több rendelkezésében található. Ilyen a feltételes szabadságra, a pénzbüntetés kiszabására, a próbára bocsátásra, a büntetés kiszabás elveire, a halmazati büntetésre, a büntetés enyhítésére, a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések módosítása." A Módtv.2. 24. §-ához fűzött indokolás a Btk. 90. §-át érintően rögzíti, hogy a Módtv.2. további okokat állapít meg, amelyek fennállása esetén a kiszabott büntetés végrehajtása nem függeszthető fel. Hozzáteszi, hogy az „e személyekre kiszabott büntetés végrehajtásának felfüggesztése az elkövetett bűncselekmény jellege, illetve az elítélt életvezetése miatt kizárt."

- [68] A régi Btk. támadott 91. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti kizárási ok tartalmában ugyan azonos az utalt, korábban hatályos 90. § *c)* pontjával, megfogalmazásában azonban némiképp eltér. A régi Btk. 91. § (1) bekezdés *b)* pontjának a hatályos szövegét a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló a 2009. évi LXXX. törvény állapította meg, az 2010. május 1-jén lépett hatályba.
- [69] A módosító jogszabály nem adta indokát a szöveg megváltoztatásának, sőt arra utal, hogy a módosítás megtartotta a büntetés végrehajtása felfüggesztésének a bünszervezetben történő elkövetéssel összefüggő okát, azon nem változtatott.
- [70] 2.5. A támadott jogszabályi rendelkezések történetének az elemzése és a módosító jogszabályok megállapításai alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó által kifogásolt jogszabályi rendelkezések hatálybalépését egységesen indokolták a bűnözés szerkezetében bekövetkezett változások, a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb állami fellépés igénye, valamint a feltételes szabadságra bocsátást érintően a nemzetközi – különösen az Európai Unióhoz történő csatlakozásból fakadó – követelmények. Mind-ezen indokok az Alkotmánybíróság értelmezésében a független bírói döntéshozatal korlátozása legitim céljának minősülnek.
- [71] A korlátozás szükségességének mérlegelésekor az Alkotmánybíróság a büntetőjogban általánosan elfogadott azon tételnek is jelentőséget tulajdonított, hogy a társas bűnelkövetés több okból is a bűnelkövetés veszélyesebb formájának minősül. A társas elkövetés azon túl, hogy emeli a bűnelkövetők létszámát, súlyosabb hatást képes kifejteni a sértettekre és növeli a bűncselekmények sikeres végrehajtásnak az esélyét is. Különösen igaz mindez a társas bűnelkövetés szervezett formáira, így a bünszervezetben történő elkövetésre is. A bünszervezet ugyanis nem bűnözők pusztá szövetsége vagy az elkövetett bűncselekmények kumulációja. Az elkövetési alakzat veszélyessége abból fakad, hogy a bünszövetség a tagoktól elkülönülő, önálló hatalmi entitássá válik, amely káros hatásait így tartósan és széles körben képes kifejteni. A bünszervezetben történő elkövetés ezért az államtól a társadalom fokozottabb és hatékonyabb védelmét kívánják meg.
- [72] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a bírói függetlenség –ilyen értelmet jelentő – korlátozásának helye van a szervezett bűnözés elleni hatékony állami fellépés érdekében, ezen cél a jogkorlátozás szükségességét kellően alátámasztja. Ennek jegyében pedig nem minősítette szükségtelennek a bírói függetlenség azon korlátozását, amellyel a jogalkotó az elkövetők meghatározott körét érintően – vagyis azok esetében, akik a bűncselekményt bünszervezetben követték el – kizárta a feltételes szabadságra bocsátást és a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztését a bírói döntéshozatal köréből.
- [73] 2.6. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében ugyanakkor a korlátozás szükségességének az igazolásán túl az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett a jogkorlátozás arányosságát is, vagyis azt, hogy a választott jogalkotói megoldás által okozott alapjog-sérelem súlya összhangban áll-e a korlátozással elérni kívánt cél fontosságával. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a továbbiakban a szabályozás arányosságának a vizsgálatát végezte el.
- [74] Az Alkotmánybíróság a vizsgálata során megállapította, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések a bíróságokat a jogkövetkezmények megállapításában több tekintetben is csak részlegesen korlátozzák. A korlátozás két jogintézmény: a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztése és a feltételes szabadságra bocsátás alkalmazásában valósul meg. Ezek közül egyik jogintézmény sem önálló büntetési nem, mindkettő a szabadságvesztés végrehajtásához kapcsolódik és azzal összefüggésben a büntetés mérséklésére adnak lehetőséget.

Az elkövetők lehetséges körét a kifogásolt rendelkezések alkalmazása szintén korlátozottan érinti, hiszen a tilalom a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása esetére vonatkozik. Nem korlátozzák ugyanakkor a támadott rendelkezések a bíróságok azon tevékenységét, amelynek keretében az alapul fekvő ügy egyedi szempontjait, a felmerülő súlyosító és enyhítő körülményeket mérlegelve és a büntető törvénykönyv szabta keretek között megállapítják a konkrét esetben alkalmazandó büntetés nemét, valamint a büntetés mértékét.

- [75] Az arányosság vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság a korlátozás által okozott alapjogsérelem súlyát a korlátozással elérni kívánt célhoz viszonyítja. Ezért a konkrét esetben azt összevetette, hogy a bírói függetlenség fentiek szerinti korlátozása annak – jelen döntés IV.2.5. részében (Indokolás [69]–[71]) kifejtett – céljához mérten tekinthető-e eltúlzott mértékűnek, vagyis aránytalanak.
- [76] Úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy a szervezett bűnözéssel szembeni hatékony állami fellépés, és a kapcsolódó nemzetközi követelmények teljesítésének az igénye kellően alátámasztja a korlátozás alkalmazott, több tekintetben is szűk körben érvényesülő mértékét. Ezért a támadott jogszabályi rendelkezések által a bírói függetlenséget érintően megvalósított korlátozás nem aránytalan, azok szabályozásakor a jogalkotó eleget tett a bírói függetlenséget érintően az arányos korlátozás követelményének.
- [77] Az Alkotmánybíróság ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d)* pontja és 91. § (1) bekezdés *b)* pontja alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványi elemet elutasította.
- [78] 3. Az indítványozó kérte az Alkotmánybíróságtól a támadott bírói ítélet alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését is.
- [79] A bírósági ítélet alaptörvény-ellenességét érintően előadta az indítványozó, hogy a döntés nem felelt meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető egyéniesítés követelményének, mivel a bíróság az első elkövetést, a családi viszonyokat, és a büntetlen előéletet sem vehette figyelembe annak mérlegelésekor, hogy a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztésére az indítványozó esetében sor kerüljön-e, illetőleg helye van-e feltételes szabadságra bocsátásának. Az így kiszabott büntetéssel megvalósított alapjogi korlátozás pedig nem felelt meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének. A korlátozás aránytalansága az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való joga, valamint az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való joga megsértését eredményezte. Az Alaptörvény XV. cikke szerinti megkülönböztetés tilalmának a sérelme az indítványozó esetében szintén azzal a következménnyel járt, hogy a bíróságok nem tudták figyelembe venni az ügy egyedi szempontjait, és az indítványozó az elkövetett gazdasági bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztéssel összefüggésben elesett az említett kedvezmények igénybevételétől.
- [80] Az Alkotmánybíróság a fentiekben a jogalkotással összefüggésben kifejtett megállapításait a jogalkalmazás vizsgálatára irányuló indítványi elemek kapcsán is irányadónak tekintette {hasonlóan: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [121]–[122]}, ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-ára alapított részében is elutasította.
- [81] 4. Az indítványozó mindezekon kívül kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján eljárva hívja fel a bíróságot a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztésére.
- [82] Az utalt jogszabályhely értelmében az Alkotmánybíróság eljárásában kivételesen a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére hívhatja fel a bíróságot. Erre a döntésre akkor kerülhet sor, ha az alkotmánybírósági eljárás várható tartamára vagy a várható döntésre tekintettel, súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány elkerülése érdekében, vagy más fontos okból indokolt, és a bíróság az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján a döntés végrehajtását nem függesztette fel.
- [83] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy nem kellett tartani olyan súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány bekövetkezésétől, és nem állt fenn egyéb olyan fontos ok sem, ami az alkotmányjogi panasz-eljárás tartamára és a döntés tartalmára is figyelemmel indokoltá tette volna a bíróság felhívását a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztésére.

Budapest, 2017. február 21.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [84] 1. A határozat rendelkező részével és a hozzá fűzött indokolásnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó okfejtésével nem tudtam azonosulni az alábbiak miatt.
- [85] Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése azt mondja ki, hogy a bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alávetve. Ebből azonban *a contrario* az is következik, hogy a törvények viszont korlátozzák a bírák függetlenségét. A bíró a modern jogrendszerekben, így a magyar jogrendszerben is, törvényi keretek között ítélkezik, és csak kivételesen kérdőjelezheti meg a törvényben foglaltakat. Erre példaként szolgál az ún. bírói kezdeményezés, amikor a bíró az előtte folyó eljárásban alkalmazandó norma Alaptörvénynek való megfelelése vizsgálatát kéri az Alkotmánybíróságtól. Az indítványozó bíró azonban ebben az esetben sem teheti félre az általa alaptörvény-ellenesnek ítélt törvényt, törvényi rendelkezést, hanem be kell várnia az Alkotmánybíróság döntését.
- [86] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat vagy valamely perben a jogait és a kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. Álláspontom szerint az Alaptörvény 26. § (1) bekezdése a bírákra vonatkozó szabály, az ő pártatlanságukat és függetlenségüket biztosítja, ezzel szemben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a jogalanyok számára nyújt biztosítékot arra, hogy ügyükben szervezetileg független és pártatlan bíróság hoz döntést. Véleményem szerint a hivatkozott alkotmánybírói határozatok is ezt támasztják alá és nem a többségi határozatban foglaltakat, amely összemosza a bírói függetlenséget és a független (és pártatlan) bírósághoz való jogot.
- [87] 2. A határozat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tükrében vizsgálja a régi Btk. 47. § (4) bekezdés *d)* pontját és 91. § (1) bekezdés *b)* pontját és megállapítja, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részlete a független és pártatlan bírósághoz való jog. Az is rögzítésre kerül, hogy a büntetés kiszabás a jogalkotó és a jogalkalmazó közötti munkamegosztás eredménye, ahol is a jogalkotó meghatározza a törvényi kereteket, amelyek között a bíróságok meghatározzák a konkrét esetekben alkalmazandó szankciót. A fenti megállapításokkal magam is egyetértek.
- [88] A határozat ugyanakkor kiemeli, hogy az indítványozó szerint a támadott jogszabályi rendelkezések a bírói függetlenséget korlátozzák. Ezt követően az érdemi vizsgálatot az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében végzi el a határozat, megállapítva, hogy ez az alaptörvényi szabály deklarálja a bírói függetlenséget. Ez a megállapítás – amellet, hogy téves – álláspontom szerint azért is különös, mert a határozat indokolása korábban kitért arra, hogy „az Alaptörvény 26. § (1) bekezdése a bírói hatalmi ág függetlenségét és annak garanciáit rögzíti, alapjogot, vagy Alaptörvényben biztosított jogot tehát ez a rendelkezés sem deklarál”.
- [89] A többségi határozat megállapítja, utalva a 19/1999. (VI. 25.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh.), hogy a tisztességes eljárás egyik markáns garanciális eleme a bírói függetlenség alapelve. Ezzel kapcsolatban kénytelen vagyok rámutatni, hogy a hivatkozott Abh.-ban az Alkotmánybíróság a személyes szabadsághoz való jog [Alkotmány 55. § (2) bekezdés], valamint a jogállami jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] sérelmét állapította meg és ezért semmisítette meg a támadott büntetőeljárás szabályt. Az Abh. valóban tartalmaz megállapításokat a bírói függetlenséget [Alkotmány 50. § (3) bekezdés] illetően, azonban épp annak megállapítására, hogy a vizsgált szabály nem sérti a bírói függetlenség elvét. A többségi határozatban állítottakkal ellentétben az Abh.-ban nem lelhető fel a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos érvelés.
- [90] Az Alkotmánybíróság jelenlegi – az Alaptörvényen alapuló – gyakorlata sem tükrözi vissza a többségi határozatnak a bírák törvénynek való alárendeltségével kapcsolatban elfoglalt álláspontját. Az ún. halmazati három csapás kérdésben hozott 23/2014. (VII. 15.) AB határozat sem a bírói függetlenség (független bírósághoz való jog), hanem a jogbiztonság sérelme miatt állapította meg annak a büntető anyagi jogi szabálynak az alaptörvény-ellenességét, amely ugyancsak korlátozta a bírák diszkrécióját, amikor bizonyos esetekben kötelezően alkalmazni rendelte az életfogytiglani szabadságvesztést. Tette ezt annak ellenére az Alkotmánybíróság, hogy a határozat alapjául szolgáló bírói kezdeményezések kifejezetten hivatkoztak a bírói függetlenségre [Alap-

törvény 26. cikk (1) bekezdés]. Tehát az adott esetben akár ennek alapján is helye lett volna érdemi vizsgálatnak, tekintettel arra, hogy az indítványozók bírók voltak.

- [91] Nem vitatom, hogy a bírói függetlenség és a független és pártatlan bírósághoz való jog között ne lenne összefüggés. Álláspontom szerint azonban e két alaptörvényi rendelkezés egymást kiegészíti, ugyanakkor ez nem zárja ki azt a filozofikus megközelítést, hogy nincs tisztességes eljárás független bíróságok nélkül.
- [92] 3. A határozat indokolásának logikája szerint lehetőség van lényegében bármely törvényi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatát kérni azon az alapon, hogy az a bírói függetlenséghez – és nem a független bírósághoz (!) – való jogot a szükségesség-arányosság tesztnek megfelelően korlátozza. Akkor is igaz ez a kritikai megállapítás, ha a tárgyi ügyben egy büntető anyagi jogszabály vizsgálatát végezte el az Alkotmánybíróság, tekintettel arra, hogy nem a vizsgálat tárgyának, hanem mércéjének, ti. az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének az értelmezésével jutott el ide a többségi határozat. A XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás ugyanis minden bírósági eljárásra kiterjed, nem csak a büntető igazságszolgáltatásra.
- [93] Álláspontom szerint ez egy olyan biankó felhatalmazás, amely alapján minden törvény, törvényi rendelkezés (tágabb értelemben jogszabály) megkérdőjelezhető, és mivel a törvény (jogszabály) *ab ovo* korlátozza a bírói függetlenséget, az Alkotmánybíróság kénytelen lefolytatni a szükségesség-arányosság tesztet.
- [94] Ezt veszélyes tendenciának tartom, és óvnék az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének illetén értelmezésétől.

Budapest, 2017. február 21.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/611/2016.

